

ΠΡΟΤΥΠΑ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2023
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΓΛΩΣΣΑΣ

001. Ποια από τις παρακάτω προτάσεις **δεν** αληθεύει σύμφωνα με το κείμενο;

Σωστή απάντηση:

A. Όταν επέστρεφε ο ολυμπιονίκης, κατεδάφιζαν τα τείχη της πόλης.

Αιτιολόγηση: Οι προτάσεις B, Γ, Δ υπάρχουν αυτολεξεί εντός του Κειμένου A. Αντιθέτως, στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου αναφέρεται ότι: «Κατεδαφιζόταν ένα τμήμα των τειχών της πόλης, εφόσον δεν είχε ανάγκη από τείχη πόλη που γέννησε Ολυμπιονίκη...». Επομένως, κατεδάφιζαν μονάχα ένα τμήμα των τειχών συμβολικά.

002. Ποιο επίθετο **δεν** ταιριάζει στο ουσιαστικό «παράδοση»;

Σωστή απάντηση:

Γ. αμοιβαία

Αιτιολόγηση: Μια παράδοση μπορεί να είναι σίγουρα μακραίωνη (=διαρκεί στους αιώνες), ζωντανή και λαϊκή. Δεν μπορεί σε καμία περίπτωση, όμως, να είναι αμοιβαία. Αμοιβαίος είναι αυτός που ενέχει ανταπόδοση, π.χ. αμοιβαία αισθήματα, αμοιβαίες υποχωρήσεις. Σύμφωνα με το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής αμοιβαίο είναι αυτό «που ισχύει, αφορά ή υπάρχει στον ίδιο βαθμό σε δύο πρόσωπα ή που γίνεται στον ίδιο βαθμό από αυτά».

003. «καθιέρωσε»: Ποια από τις παρακάτω λέξεις **δεν** είναι νοηματικά ισοδύναμη;

Σωστή απάντηση:

B. καθαίρεσε

Αιτιολόγηση: Καθιερώνω σημαίνει πως θέτω κάτι ως θεσμό, το μονιμοποιώ ή επισημοποιώ, το σταθεροποιώ. Τα ρήματα καθιδρύω, θεσπίζω και εγκαθιστώ είναι συνώνυμα. Αντίθετα, το ρήμα καθαιρώ σημαίνει πως αφαιρώ από κάποιον το αξίωμά του ή πως γκρεμίζω ή καταστρέφω κάτι.

004. «Χρησμό»: Ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει την ίδια σημασία;

Σωστή απάντηση:

A. μαντεία

Αιτιολόγηση: Ο χρησμός είναι το αποτέλεσμα της μαντείας. Οι λέξεις χρησιμοθηρία, χρήση και χρίσμα δεν έχουν καμία σχέση με την μαντεία ή την προφητεία του μέλλοντος. Η χρησιμοθηρία (θήρα = κυνήγι) είναι η επιδίωξη του προσωπικού οφέλους.

005. «Τέθριππο άρμα» είναι το άρμα:

Σωστή απάντηση:

A. με τέσσερα άλογα

Αιτιολόγηση: Πρόκειται για ένα άρμα με τέσσερα άλογα. Τέθριππο = Τέσσερα + ίππος. Ίππος είναι το άλογο.

Δείτε ένα τέθριππο άρμα στην β' όψη ενός αμφορέα:
<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/AR/ar.ag-2/omada-e-3.htm>

006. «Εξασφάλιζαν»: η υποτακτική του **παθητικού** αορίστου του ρήματος είναι:

Σωστή απάντηση:

Γ. να εξασφαλιστούν

Αιτιολόγηση: Μας ζητά τον παθητικό αόριστο. Σκέπτομαι πως το ρήμα μου στο α' πρόσωπο ενικού παθητικού ενεστώτα οριστικής είναι το «εξασφαλίζομαι». Στην υποτακτική θα γίνει «να εξασφαλίζομαι» στον ενεστώτα και μία φορά (αόριστος - συνοπτικό) εγώ «να εξασφαλιστώ». Στο σωστό πρόσωπο, γ' πληθυντικό, «να εξασφαλιστούν»!

007. «έκοβε» : να βρείτε τον **υπερσυντέλικο** της ενεργητικής φωνής του ρήματος.

Σωστή απάντηση:

Δ. είχε κόψει

Αιτιολόγηση: Το ρήμα μας στην ενεργητικό φωνή στον ενεστώτα: κόβω, κόβεις, κόβει... Στον υπερσυντέλικο χρειάζομαι το βοηθητικό ρήμα «είχα». Στο σωστό πρόσωπο, γ' ενικό, αυτός είχε κόψει.

008. Ποιο επίθετο στις παρακάτω φράσεις **έχει** παραθετικά;

Σωστή απάντηση:

B. μεγαλοπρεπές άρμα

Αιτιολόγηση: Μερικά επίθετα δεν σχηματίζουν παραθετικά. Πρόκειται για αυτά που φανερώνουν ύλη, καταγωγή, τόπο/χρόνο ή κατάσταση που δεν αλλάζει. Τα επίθετα δημόσιος, μάλλινος και επινίκιος είναι τέτοιου είδους. Αντίθετα, μπορούμε να πούμε μεγαλοπρεπές άρμα, μεγαλοπρεπέστερο και μεγαλοπρεπέστατο (μονολεκτικοί τύποι).

009. «Κατεδαφιζόταν ένα τμήμα των τειχών της πόλης, **εφόσον** δεν είχε ανάγκη από τείχη πόλη **που** γέννησε Ολυμπιονίκη, **και** από τη νέα είσοδο έμπαινε ο νικητής στην πόλη, ανεβασμένος σε ένα μεγαλοπρεπές τέθριππο άρμα.» Αναγνωρίστε τα είδη των προτάσεων στην παραπάνω περίοδο λόγου:

Σωστή απάντηση:

A. Κύρια, αιτιολογική, αναφορική, κύρια.

Αιτιολόγηση: Σίγουρα εντός του αποσπάσματος υπάρχουν δύο δευτερεύουσες προτάσεις. Μία αιτιολογική που εισάγεται με το «εφόσον» (εφόσον/επειδή/διότι δεν είχε ανάγκη από τείχη πόλη) και μία αναφορική που εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία «που». Οι δύο δευτερεύουσες προτάσεις βρίσκονται απομονωμένες εντός των κομμάτων και ο παρατακτικός σύνδεσμος «και» έρχεται για να ενώσει τις δύο κύριες προτάσεις (Κατεδαφιζόταν ένα τμήμα των τειχών της πόλης και από τη νέα είσοδο έμπαινε ο νικητής στην πόλη, ανεβασμένος σε ένα μεγαλοπρεπές τέθριππο άρμα.)

010. «Τα προνόμια των Ολυμπιονικών ποίκιλλαν από πόλη σε πόλη». Σε ποιο είδος ανήκει η παραπάνω πρόταση ως προς τη δομή της;

Σωστή απάντηση:

Δ. επαυξημένη

Αιτιολόγηση: Είναι επαυξημένη διότι μάς δίνει πληροφορίες πέρα από τους βασικούς όρους της πρότασης. Υπάρχει μια γενική (ετερόπλητος προσδιορισμός) αλλά και δύο φράσεις με προθέσεις (επιρρηματικοί προσδιορισμοί).

011. «γνωστό»: Τι είναι συντακτικά η λέξη;

Σωστή απάντηση:

Γ. κατηγορούμενο

Αιτιολόγηση: Για να απαντήσω σωστά σε αυτό, θα πρέπει να δω το κείμενό μου και να κάνω σύνταξη στην πρόταση που περιλαμβάνει τη λέξη «γνωστό». «το όνομά του έμνε γνωστό για πάντα»: έμνε (ρήμα), το όνομα (υποκείμενο), γνωστό (κατηγορούμενο). Το επίθετο «γνωστό» δίνει μια ιδιότητα στο υποκείμενο μέσω του ρήματος έμνε (συνδετικό στη συγκεκριμένη περίπτωση).

012. «περίοπτη»: Ποια από τις παρακάτω λέξεις ανήκει στην ίδια οικογένεια;

Σωστή απάντηση:

A. πρόσοψη

Αιτιολόγηση: Το β' συνθετικό της λέξης περίοπτη προέρχεται από τα αρχαία ελληνικά: ρήμα «όράω/όρω» και ουσιαστικό «ὄψις». Άρα, η λέξη που ανήκει στην ίδια οικογένεια λέξεων θα πρέπει μέσα της να έχει κάποιο συνθετικό που να αφορά την όραση (θέματα ορ, οψ, οπτ).

013. Σύμφωνα με το άρθρο, η **νέα τάση** στη βιομηχανία της μόδας είναι:

Σωστή απάντηση:

Γ. η χρήση οικολογικών πρώτων υλών

Αιτιολόγηση:

Οι απαντήσεις Α, Β και Δ αναφέρονται σε ό,τι ήδη συμβαίνει με την παραγωγή ρούχων που έχει καταστροφικές συνέπειες για τον άνθρωπο και τον πλανήτη. Η νέα τάση στη βιομηχανία της μόδας είναι η «βιώσιμη μόδα» (1η παράγραφος) που αξιοποιεί τα υλικά που αναφέρονται στην 4η παράγραφο «Από την κάνναβη μέχρι τους μύκητες, από τον ευκάλυπτο μέχρι το μπαμπού, ένας αυξανόμενος αριθμός νεοφυών μονάδων αναζητεί στη φύση ακριβώς αυτού του είδους τις λύσεις». Όλα τα παραπάνω είναι πρώτες ύλες.

014. Ποια από τις παρακάτω προτάσεις **αληθεύει**, σύμφωνα με το κείμενο;

Σωστή απάντηση:

A. Η μόδα είναι υπεύθυνη για τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα περισσότερο από όσο οι αεροπορικές και η ναυτιλία μαζί.

Αιτιολόγηση: Στην 2η παράγραφο αναφέρεται ρητά ότι: «η μόδα είναι υπεύθυνη για έως και το 10% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, που θερμαίνει τον πλανήτη, δηλαδή περισσότερο από τα διεθνή αεροπορικά ταξίδια και τη ναυτιλία μαζί».

015. Ο όρος «**βιώσιμη** μόδα» σημαίνει:

Σωστή απάντηση:

B. τη μόδα που σέβεται τον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Αιτιολόγηση: Η βιώσιμη μόδα είναι αυτή που σέβεται τον «**βίο**», δηλαδή τη ζωή. Προασπίζει τον σεβασμό απέναντι στον άνθρωπο, στα ζώα και το περιβάλλον ελαχιστοποιώντας τη μόλυνση που μπορεί να προκαλέσει η δημιουργία ρούχων. Στην 1η παράγραφο αναφέρεται ότι: «Συν τοις άλλοις, μπορούν να τροφοδοτήσουν μια νέα γενιά νεοφυών μονάδων στον κλάδο της βιώσιμης μόδας, ώστε να δημιουργεί ρούχα διαφορετικά και μη ρυπογόνα».

016. Εναλλακτική: ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει παρόμοια σημασία με βάση το κείμενο;

Σωστή απάντηση:

Γ. καινοτόμα

Αιτιολόγηση: Στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για μία «καινοτόμα» λύση. Το επίθετο εναλλακτική χρησιμοποιείται εδώ με την έννοια του μοντέρνου και του καινοτόμου.

017. Αποστρέφονται: ποια από τις παρακάτω λέξεις έχει **αντίθετη** σημασία σύμφωνα με το κείμενο;

Σωστή απάντηση:

Δ. απολαμβάνουν

Αιτιολόγηση: Αποστρέφομαι κάτι σημαίνει ότι με ενοχλεί ή με αηδιάζει και απομακρύνομαι από αυτό. Επομένως, χρειαζόμαστε μία λέξη με αντίθετη σημασία. Τα Α, Β και Γ περιέχουν λέξεις με αρνητικό πρόσημο στη σημασία τους. Μόνο το Δ (απολαμβάνω) θεωρείται αντώνυμο του αποστρέφομαι.

018. Ποια από τις υπογραμμισμένες προτάσεις του κειμένου φανερώνει **αιτία**;

Σωστή απάντηση:

A. απορροφούν διοξείδιο του άνθρακα

Αιτιολόγηση: Για τα Β, Γ και Δ ισχύουν τα εξής: που: αναφορική, αφότου: χρονική, για να: τελική. Στο Α θα πρέπει να πάω στο κείμενο και να δω ότι έχω ένα ασύνδετο σχήμα στο οποίο ενώνονται όμοιες αιτιολογικές προτάσεις μεταξύ τους [...**διότι** αναπτύσσονται με τρόπο φθινό και γρήγορο, (**διότι**) δεν απαιτούν πολύ νερό και (**διότι**) απορροφούν διοξείδιο του άνθρακα από τον αέρα].

019. «ακριβώς»: ο συγκριτικός βαθμός του επιρρήματος είναι:

Σωστή απάντηση:

B. ακριβέστερα

Αιτιολόγηση: Πρόκειται για το επίρρημα του επιθέτου «ακριβής». Επομένως, ο μονολεκτικός συγκριτικός θα σχηματιστεί με την κατάληξη -έστερα.

020. «Αυτό το ημιδιαφανές ένδυμα εκτέθηκε»: η ίδια πρόταση στον **ενεστώτα** είναι

Σωστή απάντηση:

Δ. αυτό το ημιδιαφανές ένδυμα εκτίθεται

Αιτιολόγηση: Το ρήμα μου στο α' ενικό ενεστώτα παθητικής φωνής είναι το «εκτίθεται». Άρα, το ένδυμα εκτίθεται (γ' ενικό).

021. «ερευνήτρια»: η λέξη χρησιμεύει ως:

Σωστή απάντηση:

Γ. παράθεση

Αιτιολόγηση: Σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε η λέξη να λειτουργεί ως υποκείμενο ή κατηγορούμενο διότι δεν εξαρτάται άμεσα από κάποιο ρήμα. Επίσης, δεν πρόκειται για λέξη που προσδιορίζει ένα ουσιαστικά για να είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός. Είναι ένας ομοιόπρωτος προσδιορισμός, μια παράθεση, που προσδιορίζει το όνομα της ερευνήτριας και μάς πηγαίνει από το ειδικό (Σαρλότ Μακάρντι) στο γενικό (ερευνήτρια). Βρίσκεται ως παράθεση και εντός κομμάτων.

022. Η υπογραμμισμένη πρόταση «όσα φοράμε» **συντακτικά** είναι:

Σωστή απάντηση:

Γ. υποκείμενο

Αιτιολόγηση: Γνωρίζω από το συντακτικό ότι οι δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις που εισάγονται με το όποιος, όσος ή ό,τι είναι ονοματικές ελεύθερες. Επομένως, η πρόταση μπορεί να λειτουργεί συντακτικά ως υποκείμενο ή αντικείμενο. Πηγαίνω στο κείμενό μου και κάνω σύνταξη στην περίοδο λόγου «πού πηγαίνουν όσα φοράμε»: ρήμα: πηγαίνουν, υποκείμενο: όσα φοράμε (ποια;).

023. Η πρόταση «**από πού** προέρχονται» είναι

Σωστή απάντηση:

Γ. πλάγια ερωτηματική

Αιτιολόγηση: Είναι πλάγια ερωτηματική πρόταση που συνδέεται παρατακτικά μέσω του «αλλά» με την εξίσου πλάγια ερωτηματική «πού πηγαίνουν». Οι δ.π. λειτουργούν ως υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση «δεν έχει σημασία». Η πρότασή μας ξεκινά με το «από πού» που δηλώνει την προέλευση και δεν μπορεί να ισχύουν το Α, Β και το Δ, διότι το πού είναι ερωτηματικό και τονίζεται. Αν μετατρέψω την ερώτηση στον ευθύ λόγο θα γίνει «Από πού προέρχονται (τα ρούχα που φοράμε);».

024. Ποια από τις παρακάτω λέξεις ανήκει στην **ίδια οικογένεια** με τη λέξη «ρυπογόνα»;

Σωστή απάντηση:

Β. απορρυπαντικό

Αιτιολόγηση: Ρυπογόνος (ρύπος + γόνος). Ρύπος είναι η βρωμιά ή γενικά η μολυσματική ουσία. Ψάχνω μια λέξη που να περιλαμβάνει μέσα της τη λέξη «ρύπος». Η μόνη περίπτωση είναι το Β. Το απορρυπαντικό γράφεται με υ και είναι αυτό που χρησιμοποιείται για καθάρισμα, για απομάκρυνση των ρύπων.

025. «Τα γνωστά μας φύκια, που μας συνοδεύουν συχνά στις επισκέψεις μας στην παραλία,...»: Ποιο σχήμα λόγου αναγνωρίζετε στην παραπάνω φράση;

Σωστή απάντηση:

Α. προσωποποίηση

Αιτιολόγηση: Τα φύκια (υποκείμενο) συνοδεύουν (ρήμα) τις επισκέψεις μας (αντικείμενο). Τα φύκια, που είναι άψυχο ον, λαμβάνουν μια ανθρώπινη ιδιότητα, συνοδεύουν. Επομένως, είναι προσωποποίηση.